DOUĂ ZÂMBETE DE IRVIN D. YALOM
-comentariu literar psihologic-
Two Smiles *by Irvin D. Yalom –A Literary Psychological Comment-*

Emilia ALBU [1], Alexandra SILVAS[2]

Abstract

In the story *Two Smiles*, the author describes the extremely difficult case of the patient Marie, a very beautiful woman, suffering from a severe mental depression and subsequently a very painful maxillofacial accident. To solve the case, Dr. Yalom trained Dr. Z., a dentist surgeon, and the hypnosis therapist consultant Mike C. Although Marie, Mike C. and Dr. Yalom were together for one hour at a hypnotherapy session, each of them lived a much different experience that was impossible to predict.

Keywords: smiles, depression, psychotherapy, hypnosis, spiritual communion

1. Introducere

Renumitul psihiatru şi psihoterapeut american Irvin D. Yalom este şi un foarte talentat scriitor. În povestirile sale prezintă captivant, cu un farmec deosebit, împletit cu autoritatea ştiinţifică, unele dintre cazurile adevărate, tratate de el, numele personajelor fiind bineînţeles schimbate, pentru păstrarea anonimatului.

2. Studiu de caz (povestirea „ Două zâmbete")

În povestirea "Două zâmbete", autorul descrie cazul extrem de dificil al pacientei Marie, o femeie de o extraordinară frumuseţe, spaniolă de origine, de statură înaltă, cu forme sculpturale, cu un profil îndrăzneţ, fin cizelat, părul negru, lung şi bogat, vârsta ei putea fi apreciată uşor la douăzeci şi cinci sau treizeci de ani, dar surprinzător în realitate avea de fapt patruzeci. Emigrase din Mexico City în urmă cu optsprezece ani, soţul ei pe care îl cunoscuse când era studentă la universitate în Mexic, fusese chirurg de profesie şi murise într-un accident de maşină, într-o seară, în timp ce se grăbea spre spital, unde fusese chemat de urgenţă.

Marie venise pentru prima dată la Dr. Yalom cu trei ani în urmă, când soţul ei era decedat de patru ani, dare ea rămânea în continuare blocată în sloiul de gheaţă al suferinţei. Totul era împietrit la ea: expresia feţei, imaginaţia, trupul, sexualitatea – întregul şuvoi al vitalităţii. "Vreme îndelungată rămăsese lipsită de viaţă în terapie", şi în consecinţă sarcina psihoterapeutului era cu mult mai grea, el trebuind să înlăture inerţia Mariei.

În primii patru ani de doliu, suferind de depresie, pe care reuşea totuşi să o camufleze, se simţea ajunsă la capătul vieţii, era îngrozitor de singură, plângea în fiecare seară. În cei şapte ani de la moartea soţului ei, nu avusese absolut nici un fel de relaţie, nici măcar o conversaţie personală cu un bărbat.

[1] Prof.univ.dr., Universitatea „Petru Maior" din Târgu-Mureş
[2] Lector univ.dr., Universitatea „Petru Maior" din Târgu-Mureş

BDD-A3050 © 2011 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:17 UTC)

Marie avea o prezenţă semeaţă, care descuraja pe cei care ar fi dorit să se apropie, şi cei mai mulţi oameni erau intimidati şi ţinuţi la distanţă de "frumuseţea ei patriciană". Dar Dr. Yalom se simţea puternic atras de ea. Era înduioşat, dorea să o poată consola, îşi imagina cum ar fi să o cuprindă în braţe şi să-i simtă trupul cum se dezgheaţă în îmbrăţişarea lui. El îşi pusese adeseori întrebarea de unde venea tăria acelei atracţii. Marie îi amintea de o mătuşă de a lui, o femeie foarte frumoasă, care îşi pieptăna părul la fel ca ea şi care jucase un rol important în fanteziile lui sexuale adolescentine. Poate că aceasta era explicaţia, sau poate Dr. Yalom se simţea pur şi simplu flatat de a fi unicul confident şi protector al acelei "splendori imperiale".

De-alungul ultimilor doi ani, pe măsură ce depresia i se atenuase, ea ajunsese totuşi la concluzia că unica salvare ar fi să intre într-o nouă relaţie de dragoste cu cineva, dar era atât de mândră, cu o prezenţă atât de intimidantă, încât bărbaţii o considerau inabordabilă. Timp de câteva luni, Dr. Yalom tot încercase să-i insufle credinţa, că viaţa, viaţa adevărată, un poate fi trăită decât dacă se vede iubită de un bărbat. El a încercat şi să-i lărgească orizontul, să o ajute să devină interesată şi de alte lucruri, să pună preţ şi pe relaţiile cu alte femei, dar credinţa ei era adânc înrădăcinată. Până la urmă Dr. Yalom a decis că această redută nu poate fi cucerită şi şi-a concentrat atenţia pentru a o ajuta pe Marie să înveţe cum să cunoască alţi bărbaţi şi să relaţioneze cu ei.

Tot efortul de conlucrare, s-a poticnit brusc, când Marie, care făcea o plimbare cu o gondolă aeriană pe cablu la San Francisco, la coborâre, din cauza balansării gondolei a căzut şi s-a accident grav. Marie s-a lovit la cap şi a rămas inconştientă timp de aproape o oră. Îşi fracturase maxilarul, pierzându-şi câţiva dinţi, a suferit multiple leziuni, plus zgârieturile profunde pe faţă şi pe gât. Apoi, când s-a trezit, cu o durere insuportabilă, s-a simţit disperat de singură. Nu avea nici un prieten apropiat, iar cele două fiice ale ei se aflau în vacanţă în Europa. Când asistenta de la urgenţă i-a cerut numele medicului curant, Marie a îngăimat: "Sunaţi-l pe dr. Z."Conform opiniei generale tacite, el era cel mai priceput şi mai experimentat specialist din zonă, iar Marie simţea că sunt prea multe în joc, ca să rişte să se lase pe mâna unui chirurg necunoscut, cu toate că dr. Z., pe care-l cunoştea mai demult, îi făcuse şi avansuri sexuale.

„Dr. Z. şi-a ţinut în frâu sentimentele pe parcursul primelor intervenţii chirurgicale majore (se pare că făcuse o treabă excelentă) , dar în perioada postoperatorie renunţase să se mai stăpânească " .Convingându-se singur că Marie exagerează isteric în privinţa simptomelor, refuza să-i prescrie anestezice sau sedative adecvate, şi o speria mereu, pomenind chipurile, întâmplător, de "complicaţii periculoase" sau "deformaţii faciale permanente " şi amenințând-o că o lasă baltă dacă nu încetează să se mai plângă atâta. Dr. Yalom a discutat cu el, şi i-a spus că Marie are nevoie de analgezice, dar dr. Z. a devenit "belicos" şi i-a reamintit că el ştie mult mai multe decât Dr. Yalom despre durerea postoperatorie. Nu cumva, s-a interesat el, Dr. Yalom s-a plictisit să mai trateze pacienţii cu vorba şi voia să-şi schimbe specializarea? În această situaţie, Dr. Yalom s-a văzut nevoit să-i prescrie Mariei sedative "pe sub mână".

"Nenumărate şi nesfârşite au fost ceasurile în care Dr. Yalom trebuia să o asculte pe Marie văitându-se cât de rău o doare şi cum o persecută dr. Z.(despre care era convinsă că s-ar purta mai frumos cu ea dacă i-ar accepta avansurile sexuale, chiar şi-aşa suferindă,

BDD-A3050 © 2011 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:17 UTC)

cu gura şi faţa chinuite de durere!)". Pe parcursul tratamentului dentar, Marie trăia clipe umilitoare datorită aluziilor sexuale şi a unor gesturi ne la locul lor pe care le făcea dr. Z. , motiv pentru care ea îl detesta .

În accidentul suferit de Marie cu gondola, care s-a dovedit periculos de instabilă, răspunderea revenea municipalităţii, aşa că Marie iniţiase un proces civil împotriva primăriei. Din cauza leziunilor suferite, pierzându-şi slujba, Marie s-a aflat într-o situaţie financiară dificilă. Contând pe o despăgubire substanţială din partea primăriei (în valoare de un milion de dolari), „Marie se temea să-l antagonizeze pe dr. Z. a cărui mărturie expertă în privinţa gravităţii accidentului suferit, avea să fie esenţială pentru câştigarea procesului".

În cu totul pe alt plan, în situaţia Mariei, se afla câinele Elmer, un şorecar greoi, primit în urmă cu nouă ani de Marie şi de fostul ei soţ Charles. Deşi era practic câinele lui Charles şi deşi Marie avea o adevărată aversiune faţă de rasa canină, treptat ajunsese să se ataşeze mult de Elmer, care de ani de zile dormea cu ea în pat. Câinele Elmer îmbătrânise, devenise năzuros şi ros de artrită, iar după moartea lui Charles îi solicitase atât de mult atenţia lui Marie, încât se prea poate să-i fi făcut un serviciu – „găsitul a ceva de făcut", fiind adeseori o adevărată binecuvântare pentru cei ce au pierdut o fiinţă dragă, reuşind să-i distragă într-o primă fază a doliului psihic.

După aproximativ un an de psihoterapie, Marie a scăpat de depresie şi îşi concentrează atenţia asupra încercărilor de a-şi reface viaţa. Ea avea convingerea că fericirea nu poate fi atinsă decât prin găsirea unui partener de cuplu. Orice altceva nu reprezenta decât un preludiu; alte tipuri de prietenii, alte genuri de experienţe rămâneau simple modalităţi de a-şi omorî timpul, până ce viaţa ei va reîncepe alături de un alt bărbat.

„Elmer însă s-a ridicat ameninţător, ca o insurmontabilă barieră între Marie şi noua ei viaţă. Ea era hotărâtă să-şi găsească un bărbat; dar lui Elmer i se părea, se vede treaba, că nu mai e nevoie şi de alt mascul în casa lui! Lătra lugubru la orice persoană străină şi sărea să muşte, mai ales dacă erau bărbaţi. A dat într-o incontinenţă perversă: când era scos la plimbare afară, nu voia să urineze, ci aştepta până ce intra înapoi în casă şi se uşura bucuros pe covorul din sufragerie". Izul urinei de câine pătrunsese în toată casa. Oricât ar fi aerisit Marie, oricât ar fi spălat cu şampon, oricât ar fi dat cu dezodorizante sau parfum, nimic nu reuşea să rezolve problema. Ne mai putând să invite pe cineva la ea acasă, treptat îşi pierduse speranţa de a mai avea o viaţă socială adevărată. Părea o problemă fără ieşire. Fiicele Mariei, prietenii ei, medicul veterinar, „din culise" Dr. Yalom, toată lumea o zorea să-l lase pe Elmer să se ducă în pace. În cele din urmă Marie a fost de acord. A dat semnalul condamnării finale, şi într-o dimineaţă mohorâtă, l-a dus pe Elmer la ultima lui vizită la cabinetul veterinarului.

Dar cu toată această măsură luată şi cu psihoterapia aplicată în continuare de Dr. Yalom, exista o anume rigiditate în relaţia pacient-psihoterapeut şi o anume răceală între ei, aspecte pe care Dr. Yalom nu fusese în nici un chip în stare să le schimbe.

De câteva săptămâni, Dr. Yalom încerca să o convingă pe Marie să se lase consultată de un hipnoterapeut. A consimţit în final, cu condiţia ca Dr. Yalom să fie prezent pe toată durata şedinţei. Hipnoterapeutul era consultantul Mike C., coleg mai tânăr şi prieten cu Dr. Yalom. Spre surprinderea doctorului Yalom, şedinţa de hipnoză a

BDD-A3050 © 2011 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:17 UTC)

decurs cât se poate de bine. „Marie era un subiect bun şi Mike i-a făcut cu mare dibăcie inducţia, arătându-i cum să se transpună într-o stare de transă hipnotică". Apoi s-a ocupat de durerea ei, folosind o tehnică anestezică: i-a sugerat să-şi imagineze că se află în scaunul dentistului, care îi face o injecţie cu novocaină, sugestie care a dat roade în conştiinţa Mariei. Pe urmă Mike i-a sugerat Mariei, că ar trebui să afle mai multe despre durerea ei, în mod ideal, punând întrebări potrivite şi discutând în detaliu durerea cu chirurgul stomatolog. El era cel care ştia cel mai mult despre ceea ce se petrecea cu faţa şi gura ei. „Afirmaţia lui Mike a fost perfect lucidă şi făcută exact pe tonul adecvat: o combinaţie între profesionalism şi paternalism. El şi Marie s-au privit intens în ochi pentru un moment, după care ea a zâmbit şi a dat din cap. El a înţeles că ea recepţionase şi înregistrase mesajul". Mike, încântat de reacţia Mariei, pe care o ştia o mare fumatoare, în cadrul consultaţiei cu aceasta, a pus accentul pe dorinţa Mariei de a trăi conştientizându-i influenţa nocivă a ţigărilor pentru organism.

Ca să-şi susţină ideea, Mike i-a sugerat:

- „Gândeşte-te la câinele tău, sau dacă nu ai câine, imaginează-ţi că ai avea unul pe care îl iubeşti enorm. Acum, imaginează-ţi nişte conserve cu mâncare pentru câini pe care e lipită eticheta „otravă". Nu-i aşa că nu ţi-ai hrăni câinele cu mâncare otrăvită? Din nou, Marie şi Mike s-au privit în ochi şi din nou Marie a zâmbit şi a dat din cap. Deşi Mike ştia că pacienta lui prinsese ideea, a insistat totuşi să pună punctul pe i:

- Şi - atunci de ce să nu te porţi cu organismul tău aşa cum te-ai purta şi cu câinele?"

Prin crearea unei comunicări afective cu pacienta sa, Mike a realizat o consultaţie eficientă, Marie fiind încântată de şedinţa lor de hipnoterapie.

După aceea, Dr. Yalom a reflectat la şedinţa de terapie la care participaseră toţi trei, şi a tras concluziile care se impuneau în mod firesc, pentru fiecare în parte:

Dr. Yalom consideră o ironie faptul că specialistul în hipnoză, mult mai tânăr, obţinuse de la el exact ceea ce el însuşi îşi dorise de la Mike C., opinia profesională favorabilă. Doctorului Yalom îi plăcea de Marie ca femeie şi ar fi vrut ca cele **două zâmbete** să fi fost provocate de el şi nu de Mike C. ;

Consultantul Mike C. a fost convins că cele două zâmbete ale Mariei s-au datorat inspiraţiei lui de a-i recomanda ei o discuţie cu dr. Z., renumitul chirurg stomatolog şi de a-i sugerara mâncarea otrăvită pentru „foarte iubitul" câine al ei;

Marie a zâmbit prima dată fiindcă ea nu îl putea suferi pe dr. Z., care îi făcea avansuri sexuale, deocheate. A doua oară a zâmbit, fiindcă câinele, îmbătrânind, devenise insuportabil în comportament, şi ea l-ar fi otrăvit bucuroasă, ceea ce a şi făcut medicul veterinar, la care ea a dus ulterior câinele;

3. Concluzii

Ora de consultaţie a Mariei este o mărturie care certifică limitele puterii omeneşti de cunoaştere. Deşi Marie, Mike şi Dr. Yalom au fost împreună timp de o oră, fiecare dintre ei a trăit o experienţă mult diferită de a celorlalţi doi şi imposibil de prevăzut. Acea oră a fost un triptic în funcţie de perspectiva, nuanţele şi preocupările creatorului său.

BDD-A3050 © 2011 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:17 UTC)

Faţa Mariei s-a vindecat în trei luni, hipnoza a ajutat-o mult contra durerii iar starea psihică s-a ameliorat foarte mult.

„În final Marie s-a măritat cu un bărbat drăguţ şi cumsecade, cu câţiva ani buni mai bătrân decât ea. Dar n-a mai fumat niciodată!"

Bibliografie:

Abric,J.C.,(2002), Psihologia comunicării, teorii şi metode, Ed. Polirom, Iaşi

Mucchielli, A., (2002), Arta de a influenţa, Ed. Polirom, Iaşi

Pânişoară, I.O., (2006), Comunicarea eficientă, Ediţia a- III-a, revăzută şi adăugită, Ed. Polirom, Iaşi

Yalom, I.D., (1995), Plânsul lui Nietzsche, Ed. Humanitas, Bucureşti

Yalom, I., D., (2008), Călăul dragostei şi alte poveşti de psihoterapie, Ed. Trei, Bucureşti

BDD-A3050 © 2011 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:17 UTC)